

klassrum

DIREKT

www.skolverket.se/skolnet/klassrum/

Nr 4 1997

Lära på distans

Att plugga hemma kräver ansvar sid 8

Aktuellt på
Skoldatanätet sid 5

Recensioner sid 15

Galleriet sid 16

Träffa Länkskafferiet sid 12

Vinn en musmatta sid 14

Rapport från
Svenska Netd@ys sid 11

Lärarens guide till Internet

Insändare

Hej!

Jag uppmanade er tidigare att skriva om funktionsstörningar och IT i Klassrum Direkt, och nu finns det där!! Toppenbra, tycker jag. Jag har tipsat många skolmänniskor om denna utmärkta publikation. Här kommer ytterligare tips: Skriv om projektet Globträdet. Det är ett nationellt och internationellt projekt med Barnkonventionen och Agenda 21 som grund, men där många av

aktiviteterna går ut på IT-användning. Det vänder sig till barn och ungdomar och alla de verksamheter som arbetar med dessa, med andra ord, alla skolor. Information finns på nätet. Lycka till i fortsättningen!
Vänlig hälsning, *Mona Olsson*

Forum för Kommunikationshandikapp
Box 1613
70116 Örebro
TEL: 019-157276

Hej!

Titta gärna in på: hem1.passagen.se/bokprat/

Det är en plats för allt möjligt som rör böcker. Där finns klotterplank, recensioner, chattning, länkar m.m. Det fina är att allt sköts av elever i en 9:a på Rydsbergsskolan i Lerum.

När kommunen får igång sin webb-server så skall allt flyttas dit.

Hans Johansson: educate@algonet.se

Skriv till oss!

Ge oss tips!

Tala om vad du tycker om tidningen!

E-POST

klassrum.skolnet@skolverket.se
interakt.skolnet@skolverket.se

ADRESS

Skolverket
Klassrum Direkt
106 20 Stockholm

välkommen till

det svenska skoldatanätet

Här hittar du svenska Internet projekt, språklänkar, ordböcker, miljöstudier, www-sidor som tar upp saker som musik, konst och litteratur, adressregister till svenska och utländska skolor, myndigheter, databaser, tidningar, Internet-kurser, anslagstavlor och konferenser. Och mycket annat.

www.skolverket.se/skolnet

MEGA-BYTE

Ungdomens IT-råd har gett ut en förkortad version av sitt betänkande Mega-byte (SOU 1996:181), som nu sprids till landets alla gymnasieskolor. Mega-byte handlar om framtidens informationssamhälle i form av en vision som rådet har kallat "glokalsamhället". Den förkortade versionen har fått namnet 64 sidor Mega-byte och rådet hoppas att skolorna ska använda sig av skriften för diskussioner och visionerande i t.ex. samhällskunskaps- undervisningen. Rådet har också skapat ett särskilt visionsforum där man ska kunna utbyta tankar och diskutera om framtiden. 64 sidor Mega-byte finns att ladda ner från rådets hemsida.

Ulrik Brandén

Länkar från denna sida

Ungdomens IT-råd: www.ungit.se

KLASSRUM DIREKT NR 4 1997

REDAKTION
Mats Lundström
Christina Szekely

FORM
Christian Remröd

ORD
Sigge Eklund (SE)
Richard Flinck (RF)
Ulrika Gustafsson (UG)
Eva Janson (EJ)
Annika Lidne (AL)
Mats Lundström (ML)
Carl M Sundevall
Christina Szekely (CS)

KORREKTUR
Eva Janson
Sonja Tiderman

ILLUSTRATION
Nino Höglund
Christian Remröd

TRYCK & REPRO
Printgraf, Stockholm

PRODUKTION
Hyperlog
Adolf Fredriks Kyrkogata 13
111 37 Stockholm
TEL 08-411 22 42

EN PUBLIKATION FRÅN
Det Svenska Skoldatanätet

ADRESS
Skolverket
Klassrum Direkt
106 20 Stockholm

TELEFON
08-723 32 00

TELEFAX
08-24 44 20

E-POST
klassrum.skolnet@skolverket.se

URL
www.skolverket.se/skolnet/klassrum/

YTTERLIGARE EXEMPLAR
Liber Distribution
Beställningsnr. 97:334
TEL 08-690 95 76
FAX 08-690 95 50

PRENUMERATION
E-POST agneta.rapp@liber.se
Liber Distribution
DMD
162 89 Stockholm
FAX 08-690 95 49

Eftertryck uppmuntras, ange gärna källan! Åsikter som framförs i artiklarna i Klassrum Direkt står för respektive skribent, det är inte nödvändigtvis i varje enskilt fall Skolverkets officiella linje.

Lära på distans

Samma dag som denna ledare skrivs i slutet av en vintermörk novembermånad hamnar ett pressmeddelande i Skoldatanätets allmänna e-postbrevlåda. Rubriken lyder "Mobila IT-gymnasiet". Lite längre ner i själva brevet står det att "Undervisningen bedrivs som individanpassad IT-stödd distansutbildning med valfrihet i fråga om tid och plats."

Pressmeddelandet är ett tydligt tecken på att distansutbildning är på frammarsch i Sverige. Det är i sig inte ett nytt fenomen, Hermods brevkurser var ett viktigt steg framåt när folkhemmet skulle utbildas, men drivkrafterna för distansutbildning är idag annorlunda. Utvecklingen av informationsteknik är en bidragande orsak samt att vi har fått en global kommunikationsstandard som heter Internet.

Sista numret av Klassrum Direkt för året handlar om just distansutbildning. Flera projekt pågår runt om i Sverige, bland annat på gymnasieskolan Palmcrantzskolan i Östersund som du kan läsa om på sidan 7. På sidorna 6-10 beskrivs hur det fungerar med distansutbildning, fördelar, nackdelar och om det verkligen är ett alternativ till traditionell undervisning. Läs och begrunda.

Vill du förkovra dig ytterligare, och till och med tycka till om detta fenomen, finns en annan artikel som enbart publiceras på webbtjänsten Skoldatanätet. Där hävdas det att lärarens betydelse knappast minskar i det virtuella klassrummet, men att rollen blir helt annorlunda än idag. Fördelen med att artikeln enbart kan läsas via Skoldatanätet är att du kan skriva in din åsikt i direkt anslutning till texten. Gör så här:

1. Leta upp artikeln som finns på följande adress: www.skolverket.se/skolnet/aktuellt/aktuellt.html
2. Läs texten och läs sedan vad andra läsare tycker.
3. Skriv själv ett inlägg.

Se detta som en inbjudan att vara med och debattera distansundervisning via Skoldatanätet. Alla är välkomna. Aktuellt-sidan har för övrigt förändrats både när det gäller innehåll och form. På sidan 5 får du veta hur du kan få användning av Aktuellt-sidan. Där finns också en utförligare beskrivning av hur du som läsare kan delta i åsiktsutbytet på Skoldatanätet.

Efter årsskiftet går Klassrum Direkt in på sitt tredje utgivningsår. Åtta nummer har hitintills producerats. Skaran av prenumeranter växer fortfarande. Givetvis hoppas vi att du ska fortsätta att läsa Klassrum Direkt även under 1998.

Mats Lundström. Redaktör på Skoldatanätet

Christina Szekely. Projektledare Skoldatanätet

Innehåll

Klassrum Direkt nr 4 1997

- 5 **Ny Aktuellt-sida** Här hittar du dagsfärskt material – 5 dagar i veckan! Mats Lundström, som skapat sidan, berättar om vad du kan förvänta dig att hitta vid ett besök.
- 6 **Distansundervisning** Idag har många skolor i Sverige kommit igång med olika former av undervisning på distans. Annika Lidne har pratat med ett par av de skolor som har erfarenhet av hur distansundervisning kan genomföras.
- 12 **Länkskafferiet** Träffa redaktörerna på Länkskafferiet och ta del av deras bästa surftips.
- 15 **Julklapptips** Ulrika Gustafsson och Sigge Eklund rekommenderar två nya böcker om IT.
- 16 **Galleriet** Christina Szekely och Mats Lundström är redaktionens mesta surfare. Här ger de tips på webbplatser som kan vara dig till nytta. Surfa inte i blindo – läs Galleriet!
- 18 **Plugga in!** För att ta del av mycket av det du hittar ute på nätet behöver du så kallade plug-ins. Carl M Sundevall berättar om de vanligast förekommande och om hur du gör för att få tag i dem.
- 11 **Netd@ys i backspegeln** Nu har Netd@ys Europe 1997 rasat ut. Hur det gick och vad som hände under Netd@ys får du reda på i Sigge Eklunds rapport från nätveckan.

Personlig integritet och IT i nytt läromedel

Hur mycket betyder personlig frihet kontra integritet i informations-samhället? Frågan besvaras via ett undervisningsmaterial i form av en CD-ROM som tagits fram av Datainspektionen (DI) i samarbete med Skolverket och Stiftelsen för Kunskap och Kompetensutveckling (KKS). CD:n heter "You won't get to me" och innehåller fyra spel där det gäller att samla poäng och samtidigt få kunskap om integritetsfrågor i IT-samhället. CD:n är också kopplad till DI:s webbtjänst där det bland annat finns lärarhandledning och hjälp om eleverna kör fast. Paketet med undervisningsmaterialet kan beställas via Datainspektionen:

TEL 08-657 61 42

FAX 08-652 86 52

E-POST infomaterial@din.se

ML

CD-ROM ska motverka rasism

"Heja Sverige" heter en CD-ROM som syftar till att motverka rasism på högstadiet. CD:n har producerats av Fem i tolv rörelsen med regeringens finansiering. Heja Sverige vill också stimulera till eftertanke, aktivitet och engagemang för att motverka mobbing och etnisk segregation. CD:n kan beställas via hemsidan, se adress längst ner på denna sida.

ML

Nya katalogtjänster på svenska

Katalogtjänsten [Yahoo](#) har öppnat i en svensk version. Yahoo är en av de största och mest välbesökta tjänsterna på Internet. Samtidigt har den norska länkkatalogen [Kvasir](#) öppnat i en svensk version. Sedan tidigare finns det i Sverige flera etablerade katalogtjänster, bland andra [Sunets www-katalog](#) och [Punkt.se](#). Det betyder att konkurrensen skärps mellan den här typen av tjänster. Också Skoldatanätet har en omfattande länkkatalog som heter [Länkskafferiet](#) för att täcka in skolans behov av kvalitetskontrollerade länkresurser. Se adress längst ner på denna sida.

ML

Myulk

"Myulk" heter ett datorspel på CD-ROM som ges ut av Arla. I spelet gäller det att förvalta en bondgård som huvudpersonen fått i arv. Det är ingen lätt uppgift. Spelet är klurigt, men inte omöjligt. I vilket fall är Myulk ett ovanligt snyggt spel med realistiska miljöer trots att det mesta består av datorgrafik. Myulk har också fått positiv respons bland recensenter av datorspel. Ana Valdés skriver i Dagens Nyheter att: "Myulk är både ett gediget datorspel och ett oväntat bidrag i debatten om det öppna landskapet." Spelet kostar 214 kronor inklusive porto och rekommenderas från 13 år. Myulk kan beställas från [Arlas webbtjänst](#). Se adress längst ner på denna sida.

ML

Första hjälpen

"Första hjälpen" heter en vackert formgiven bok med underrubriken "Lathund för lärare i IT-djungeln". Förhoppningen är att den ska hjälpa pedagoger på alla stadier att förstå och ta till sig informationstekniken och kanske använda den i undervisningen. Det krävs inga tekniska förkunskaper för att läsa Första hjälpen. Till boken medföljer en CD-ROM där moment i boken utvecklas och demonstreras. Första hjälpen – Lathund för Lärare i IT-djungeln är skriven av Fredrik Falk och ges ut av Lärarförbundet och Liber.

ML

Länkar från denna sida

Länkskafferiet: munin.ub2.lu.se/skolverket/
Kvasir: www.kvasir.se/se/

Heja Sverige: www.itz.se/5112/
Sunet: www.sunet.se/sweden/main-sv.html

Myulk: www.arla.se/shop
Punkt.se: www.punkt.se/

Yahoo: www.yahoo.se/

Så får du mest nytta av Aktuellt-sidan

AV MATS LUNDSTRÖM

I mitten av november var det nypremiär för Skoldatanätets Aktuellt-sida. Förändringen ligger inte så mycket i själva utformningen av sidorna som i en ny och mer aktiv syn på att publicera information.

Tanken är att "Aktuellt" ska bli ett nav, ett centrum, för allt nytt som rör Skoldatanätet och området skola och IT. Sidorna ska uppdateras i stort sätt varje vardag vilket betyder att ett dagligt besök räcker för att hålla sig informerad om detta betydelsefulla område.

Aktuellt-sidan är indelad i två spalter. I den vänstra spalten (1) publiceras korta notiser relaterade till IT och skola. Det kan röra sig om tips på läsning, nya webbtjänster för skolan eller andra resurser som är av betydelse. Ambitionen är att denna spalt ska uppdateras varje vardag.

Högerspalten (2) innehåller längre artiklar om goda exempel på IT-användning i skolan, men också texter om nya företeelser på Skoldatanätet som behöver en utförligare förklaring. I genomsnitt ska en ny artikel publiceras varje vecka.

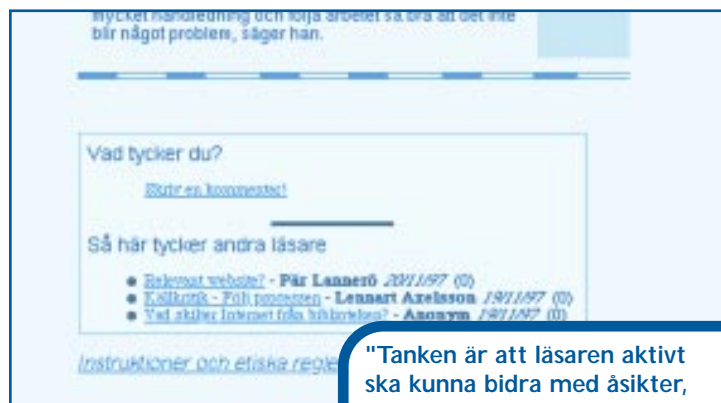
Genom att klicka på länken "Läs och kommentera" (3) öppnas själva artikelsidan där hela artikeln publiceras. Också artikelsidorna är indelade i två spalter. I den vänstra finns artikeltexten i sin helhet. I den högra finns kompletterande information, tips på länkar som har anknytning till textens innehåll samt möjlighet att via ett fönsterformulär göra sökningar på Internet.

"Reagera direkt genom att skriva en kommentar"

Den stora nyheten när det gäller själva artiklarna är dock läsarens möjlighet att direkt i anslutning till texten skriva kommentarer. I slutet av

varje text finns ett formulär där läsarens egna reaktioner på texten kan skrivas in. Genom att klicka på knappen "Skicka iväg" placeras kommentaren i slutet av texten.

Det är också möjligt att läsa andras kommentarer vilket ökar det interaktiva momentet. Tanken med detta är att läsaren aktivt ska kunna bidra med åsikter, erfarenheter, kritik, beröm eller kompletterande

"Tanken är att läsaren aktivt ska kunna bidra med åsikter, erfarenheter, kritik, beröm eller kompletterande information"

information. I bästa fall kan diskussioner leva sitt eget liv oberoende av den ursprungliga artikeln.

Utan er medverkan fungerar inte detta utbyte av information. Tveka inte att tycka till om företeelser som vi tar upp på Aktuellt-sidan. Reagera direkt genom att skriva en kommentar!

Arbetet med den nya Aktuellt-sidan är dock inte klart i och med att den nu finns tillgänglig för Skoldatanätets publik. Sidorna ska kontinuerligt förbättras för att servicen ska bli fullfjädrad. Varje tips på förbättringar mottages tacksamt.

I och med att Aktuellt-sidan förändras tar Skoldatanätet ett stort kliv mot att bli en modern webbtjänst med ett mer dynamiskt innehåll, ökad interaktivitet och ett bättre flöde av information. Förhoppningen är att du som användare av Skoldatanätet ska ha mesta möjliga utbyte.

Länkar från denna sida

Aktuellt-sidan: www.skolverket.se/skolnet/aktuellt/aktuellt.html

Nära till spetskompetens på Nätet

AV ANNIKA LIDNE

Distansundervisning har kommit en lång väg sedan den var synonym med korrespondenskurser per post. Den snabba utvecklingen av multimedial datateknik och Internet väcker funderingar om inte distansundervisning kommer att bli en vanlig företeelse i framtidens skola. Inte för att spara resurser, utan tvärtom för att förbättra undervisningens kvalitet.

Distansundervisning, eller "netbased learning" som en del vill kalla den moderna varianten, har många ansikten. Den kan lika gärna innebära studier i hemmet som i klassrummet. Den ger utlandssvenska barn möjlighet att få svensk skolundervisning. Den ger nya möjligheter för glesbygdselever att läsa B-språk via direktsänd video över snabba datanätverk. Den ger gymnasieelever chansen att ta eget ansvar för sina studier och plugga hemma två dagar i veckan. Idag pågår många försök inom området och Klassrum Direkt har undersökt två av dem i detta nummer. Det råder inte något tvivel om att fler försök kommer att dras igång under de närmsta åren!

Vidga skolans värld

Distansundervisning är något som kan vidga den enskilda skolans värld genom att ta in spetskompetenser i olika ämnen via datorn. Mindre skolor kan öka elevernas valmöjligheter genom att kvalificerade lärare vid andra skolor undervisar via videolänkar. Under tema- och projektarbeten kan experter inom olika ämnen föreläsa via videolänkar och svara på frågor via konferenssystem, e-post eller chat.

– Jag tror också att det skulle fungera fantastiskt för gymnasiet att

jobba på det här sättet. Läraren skulle kunna spela in sin lektion och lägga ut den tillsammans med kursmaterial på skolans dator. Eleverna kan sedan titta på den när de vill och dessutom gå tillbaka och repetera, säger Gerd Isaksson, rektor för Vuollerim Centralskola.

Allt vanligare i framtiden

Många tror att distansundervisning kommer bli vanlig i framtiden eftersom den är anpassad till det allt vanligare sättet att jobba i projekt, och dessutom är individuell och alltid tillgänglig.

– Dagens kunskaper är färskvara och för att stå sig i konkurrensen måste man plugga hela livet. Jag tror hellre att man gör det på distans än sätter sig på skolbänken i vuxen ålder, säger Bo Jutner, projektledare för Sofiaskolans Distans utbildning.

Tord Plantinger, projektledare för Palmcrantzskolans distansundervisning tror att distansundervisningen kan få stora konsekvenser för hur vi betraktar och bygger skolor i framtiden:

– Skolan måste anpassa sig till världen utanför där man i allt högre grad arbetar i projekt under eget ansvar. I framtiden när man

"Dagens kunskaper är färskvara och för att stå sig i konkurrensen måste man plugga hela livet"

bygger nya skolor kanske man inte satsar på att bygga så stora skolor, utan istället satsar på skolor som är anpassade för att jobba dels i projektgrupper och dels på distans. 📌

Att plugga hemma kräver ansvarstagande

AV ANNIKA LIDNE

På Palmcrantzskolan i Östersund bedrivs distansundervisningen av rent pedagogiska skäl. Tanken är att eleverna ska lära sig jobba självständigt och ta ansvar för sitt eget lärande. Arbetsättet har inte bara gett mer motiverade elever utan också höjda betyg.

För tre år sedan satte sig en grupp lärare på Palmcrantzskolan ner. De ville förändra skolans arbetsätt, från den traditionella katederundervisningen till ett självständigt och undersökande sätt att jobba. Resultatet blev Samhällsprogrammet IT-inriktning som börjar under andra läsåret. Eleverna har ett hemklassrum med datorer och de arbetar ibland ämnesvis, ibland med ämnesövergripande projekt. Palmcrantzskolans nya arbetsätt liknar i hög grad det som högskolan använder. Under projektarbetena får eleven välja ämne, formulera problemet, planera arbetet och göra research. Redovisningen sker dels genom muntlig presentation med en opponent och dels genom en dokumentation som eleven framställer med hjälp av dator, office- och layoutprogram, scanners eller digitala kameror.

– Eleverna säger själva att de gillar att få ta ansvar och påverka sina studier. Jag tycker att de har utvecklats mycket. Framförallt har de blivit bättre på att skriva, idka källkritik och ta ansvar för sina studier, säger Tord Plantinger, gymnasielärare och projektledare för distansundervisningen på Palmcrantzskolan.

Utveckling nödvändig

Lärarna kände att någon form av utveckling var nödvändig i tredje årskursen och därmed började distansundervisningen ta form. Tanken var att eleverna helt skulle få ta ansvar för sina studier och

arbeta hemifrån två dagar i veckan på en kraftfull bärbar dator som via modem ansluts till skolans dator. För elever som bor långt från skolan, och normalt är inackorderade i Östersund under veckorna, innebär det att de kan vara hemma fyra dagar i veckan. Innan distansundervisningen drog igång, hade lärarna på Samhällsprogrammet många möten med elever och föräldrar för att förankra utbildningens metoder och mål.

– Det är nödvändigt att ha sådana möten och få alla med sig, kommenterar Tord Plantinger.

Mer individuell undervisning

Eleverna studerar svenska, religion, historia, geografi och samhällskunskap hemifrån. Antalet ämnen har begränsats eftersom det är viktigt att eleverna också är i skolan. Eleverna står i daglig kontakt via e-post med sina lärare och lärarna kan därför snabbt upptäcka om någon sackar efter eller slarvar med studierna.

– Det blir ju en mycket mer individuell undervisning än i klassrummet där man ofta inte hinner ha koll på varje elev varje dag, berättar Tord Plantinger.

Av 62 elever är det endast en som slarvat med sina studier och programmet har ännu inte haft ett enda avhopp.

– Datorerna är väldigt attraktiva och för att få låna hem dem ställer vi vissa krav, bland annat att eleven ska ha kontakt med sin handledare varje dag. Sköter man sig inte, tar vi tillbaka datorn och få vill riskera det, säger Tord Plantinger. Det är snarare så att eleverna har skött sig över förväntan. De har höjt sina betyg och legat betydligt högre på centralprovet i engelska än väntat, sannolikt en följd av att ha kommunicerat mycket på engelska över Nätet. ►

Nöjda elever

Eleverna i Palmcrantzskolan är väldigt positiva till den nya arbetsmetoden och distansarbetet. De starka eleverna kan utveckla sig själva hur mycket och fort de vill, medan svagare elever kan jobba i sin egen takt och få mer individuell uppmärksamhet än i traditionell katederundervisning.

– Det som kan vara svårt är att anpassa arbetsbördan. De ambitiösa eleverna kan lätt ta på sig för mycket, säger Tord Plantinger.

Ökat lärarengagemang

Distansundervisningen kräver ett större engagemang från lärarna och ger såväl lärare som elever en ökad arbetsbelastning. På Palmcrantzskolan har detta inte varit ett problem eftersom de berörda lärarna är desamma som tog initiativet till försöksprojektet.

– För mig som lärare innebär det en förändrad yrkesroll. Jag blir mer handledare än föreläsare, berättar Tord Plantinger. Att införa distansundervisning är inget man gör för att spara pengar. Visserligen kan lokalkostnaderna minska något, men lärarbehovet ökar å andra sidan. Det viktigaste är att distansstudier bidrar till en ökad kvalitet.

– Jag tror att våra elever på Samhällsprogrammet har mycket bättre förutsättningar för både vidare studier och yrkesliv än sina skolkamrater som inte behärskar datorer och inte har en vana att ta ansvar, avslutar Tord Plantinger. 📱

Kunskapsnät i Gävleborg

reXnet är ett samarbete mellan skolor i Gävleborgs län och ska fungera som ett länskoldatanät under de tre år som projektet ska pågå. Kommunförbundet Gävleborg står som huvudman och bidrar tillsammans med Länsstyrelsen och Landstinget med medel för projektet.

Samtliga tio kommuner i länet har valt ut såväl en grund- som en gymnasieskola som deltar i reXnet. Gävleborgs läns landsting deltar med två gymnasieskolor. Från start berörde projektet 19 skolor i länet. Under resans gång har fler skolor tillkommit, just nu deltar 25 stycken, och projektet välkomnar ännu fler deltagande skolor.

reXnets övergripande mål är att skapa ett kunskapsnät av skolor i Gävleborgs län; pedagoger, tekniker och elever ska hos reXnet få en chans att utnyttja informations-teknikens möjligheter. Genom nya arbetsformer och en förändrad lärarroll ska reXnet vara en virtuell arena i länet där resurser och kompetens skapas och tas tillvara. reXpressen På varje skola finns pedagogiska och tekniska kontaktpersoner som är uppkopplade via en FirstClass-konferens hos BNC-net i Bollnäs. Där sker all kommunikation som rör projektet och möjligheten finns även att skapa särskilda konferenser för olika grupper av pedagoger som samarbetar inom olika projekt. Du hittar mer information om reXnet på deras webbplats, där du inom kort också kan läsa den elektroniska tidningen reXpressen

RF

Distansundervisning ger glesbygdselever ökad valfrihet

AV ANNIKA LIDNE

Många skolor har svårt att hitta behöriga ämneslärare, inte minst gäller det glesbygdsskolorna. Distansundervisning med högutbildade lärare kan innebära ett lyft för både glesbygdseleverna och deras lärare.

I Norrbottensiska Vuollerim har skolstyrelsen prioriterat språkundervisningen. Problemet för Centralskolans rektor Gerd Isaksson, liksom för flera av hennes kollegor i trakten, har varit bristen på språklärare utanför tätorterna.

I Vuollerim, en skola med totalt 176 elever från sexårsverksamhet till årskurs 9, börjar eleverna med B-språk redan i sjätte klass. En grupp elever hade som önskemål att läsa spanska, men skolan kunde inte tillgodose detta på grund av lärarbristen.

– Vi skulle kunnat ha tagit hit en spansklärare från Jokkmokk, men då skulle mesta tiden gått åt till resor och inte till undervisning. Därför försökte vi hitta ett annat sätt att förmedla undervisningen, berättar Gerd Isaksson.

Undervisning via "live"-video

Med stöd av IT Norrbotten fick skolan en dator (Sun Microsystems) och en uppkoppling till Jokkmokk. Nu läser tolv flickor i årskurs 6 och 7 spanska på distans. Varje lektion går de i mindre grupper in till datorn där en lärare via direkt videokoppling medverkar från Jokkmokk och ger eleverna en duvning i exempelvis grammatik. Vissa lektioner har de ytterligare en lärare i spanska hos sig, under andra lektioner arbetar de självständigt.

– Det är viktigt att poängtera att det här inte är ett sätt att dra in på lärare, utan tvärtom ge eleverna ökad lärarkompetens. Det är väsentligt, både för elever och lärare, att inte tappa den mänskliga, fysiska kontakten, säger Gerd Isaksson.

Krydda med spetskompetens

För mindre skolor kan metoden innebära en revolution. Plötsligt kan man få tillgång till spetskompetenser i olika ämnen som varit omöjliga att tillgå tidigare. För skolor i glesbygden är det ingen självklarhet att hitta lärare med lärarkompetens.

– Jag har bara en adjunkt på min skola. Min enda lärare i engelska, tyska och franska är duktig men har ingen lärarutbildning. Jag skulle önska att jag kunde krydda med spetskompetens då och då. Det skulle vara ett lyft både för lärare och elever, säger Gerd Isaksson. Hon anser att man kan utveckla arbetsmetoden för andra ämnen som matematik, NO-ämnen och under temaarbeten. Inte minst skulle det kunna vara ett stöd och inspirationskälla för lärare utan behörighet.

Mer elevansvar

Att arbeta på egen hand med en lärare på distans innebär en helt annan situation för eleverna jämfört med att ständigt ha en lärare i klassrummet. Gerd Isaksson förberedde noga elever och föräldrar på att eleverna med det här arbetssättet måste ta mer eget ansvar för sina studier. Ansvarstagandet har fungerat över förväntan, trots att eleverna är så unga.

– Jag mötte en mamma härom veckan som spontant förundrades över hur mycket spanska hennes dotter har lärt sig på bara några månader, säger Gerd Isaksson.

Positivt över lag

Gerd Isaksson vittnar också om att eleverna tycker att det är jätteroligt att jobba på det nya sättet. De lektioner då de studerar självständigt brukar en vuxen titta till dem, men flickorna tycker det är onödigt och säger att de klarar sig utmärkt på egen hand.

Den hittills enda negativa erfarenheten av projektet är att det har varit svårt att få tekniken att fungera och då framförallt uppkopplingen till Jokkmokk. Därför finns en tekniker till hands för att sköta den delen. När det kommer till själva datoranvändandet är dock eleverna ofta betydligt duktigare än lärarna! 📖

Läs mer!

Läs mer om Palmcrantzskolans försöksprojekt för distansundervisning:
www.palmcrantz.se

Tekniken bakom Vuollerim Centralskolas B-språksundervisning på distans: Projektansvarig: IT Norrbotten:
www.itnorrbotten.se

Utvecklaren bakom överföringstekniken mstar:
www.cdt.luth.se/mstar

Sofia distansundervisning för utlandssvenska barn samt för svenska barn som av olika anledningar har svårt att delta i vanlig skolundervisning eller i vissa enstaka kurser.
www.sofiaskolan.stockholm.se

Lära på distans

AV ULRIKA GUSTAFSSON

Den Svenska Distanshögskolan är en nyhet till både form och innehåll. Man läser 10 poäng på distans nästan helt utan litteratur i traditionell bemärkelse, och ämnet man läser är något av en ny disciplin; informationsteknik.

Svenska Distanshögskolan är ett konsortium bestående av Högskolan i Gävle-Sandviken, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Mitthögskolan och Högskolan i Örebro samt TBV och **Utbildningsradion**. De första 5 poängen är en grundkurs och de därpå följande 5 poängen är skraddarsydda för personal inom hälso- och sjukvården, för tekniker och ingenjörer, respektive lärare. I denna artikel koncentrerar vi oss på lärardelen.

Metoden

Distanskursen innebär självstudier samt kommunikation med andra studerande och handledare via e-post och konferenssystemet FirstClass. Seymour Paperts "Hur gör giraffen när den sover?" och Utbildningsradions idébok "IT, pedagogiken och skolan" av Stewe Gårdare och Torbjörn Stolpe är den enda kurslitteraturen. Fyra TV-program och sex radioprogram är producerade för kursen och tre gästtyckare är inbjudna. I övrigt används uteslutande Internet. Kursen skall vara kompetensutvecklande; det är inte det producerade faktainnehållet som värdesätts utan kvalitén på *hur* man producerat och *sättet* på vilket man hanterat informationstekniken. Man har inga vanliga tentamina, varken muntliga eller skriftliga, utan istället ger man rapporter – ett slags reflektioner över det egna arbetet – vid tre tillfällen samt en slutrapport.

Innehållet

I informationssamhället börjar inte barnen skolan för att "lära för livet" och vara "färdigutbildade" efter avslutade studier. I informationssamhället påbörjas ett livslångt lärande när barnen skrivs in i skolan där det allra viktigaste är att lära sig hur man finner fakta och sedan analyserar, använder och ifrågasätter densamma. Gårdare och Stolpe talar om spegelbilder för de unga att spegla sig i och identifiera sig med. För, i det lilla samhället med den stora familjen, fanns det gott om mänskliga spegelbilder. I dag är de ofta ersatta av

stjärnor i tvåloperor och idrottsevenemang på TV, och unga människor speglar sig oftare i roller än i levande medmänniskor. Därför borde skolan göra precis som mediebranchen: producera och skapa digitalt och göra eleverna till aktiva subjekt istället för passiva objekt. För att nå detta måste lärarna stöttas, och allra helst borde alla lärare få gå en 40-poängskurs i informationsteknik enligt Gårdare. Kursen som nu föreligger är dock en god start, och förhoppningarna är stora om en fortsättning.

Målen

Målen för lärarnas påbyggnadskurs formuleras enligt idéboken i dessa sju punkter:

1. introducera och utveckla ett nytt pedagogiskt tänkande kring IT i undervisningen för pedagoger inom grundskolans och gymnasieskolans verksamhetsområden

2. pröva modeller för kompetensutveckling som nära anknuter till den lokala skolutvecklingens behov och förutsättningar och som utnyttjar IT för distansstudier

3. ge kunskap om grundläggande IT-verktyg för kommunikation, produktion och lärande och tillämpa dessa i kursdeltagarnas egen pedagogiska verksamhet

4. utveckla kursdeltagarnas kompetens att reflektera kring sin egen utveckling, centrala frågeställningar i kursen och erfarenheter av det praktiska arbetet

5. belysa och diskutera centrala frågeställningar kring lärandeprocessen i informationssamhället, mediadidaktik, mål och utvärdering i Lpo 94 och Lpf 94

6. ge kompetens för att använda IT för kommunikation med andra kursdeltagare, kursledning och kollegor ute i världen

7. ge fördjupad insikt i problematiken kring utveckling av IT inom det pedagogiska fältet och ge kompetens att medverka i sådan utveckling på den egna arbetsplatsen"

Sammanfattningsvis skulle man kunna säga att metoden är innehållet. 🐘

Svenska Netd@ys pågick dygnet runt i åtta dagar!

– En rapport från en spännande vecka

AV SIGGE EKLUND

Den 18 oktober inleddes **Netd@ys Europe 1997** och pågick i åtta dagar. Netd@ys är ett initiativ från den Europeiska Kommissionen som syftar till att stödja implementeringen av IT i undervisningen i Europa. Under hela veckan pågick aktiviteter bland Europas skolor och företag, och i Sverige lyckades man vara igång dygnet runt alla åtta dagarna. Ansvariga för **Netd@ys i Sverige** var Benny Regnéer och Johan Groth på Skolverket och via den svenska Netd@ys-sidan på Skoldatanätet var det möjligt att boka in sig och sin aktivitet på bestämda timmar under veckan. Gensvaret var positivt och i princip alla 192 timmarna var bokade bara några dagar efter det att möjligheten lanserats. Nedan följer en rapport från några av de många aktiviteter som pågick under Netd@ys i Sverige.

RadioNet

Högstadiel elever från Bodals skola på Lidingö sände Internetradio 24 timmar om dygnet under hela Netd@ys-veckan. Arrangörer bakom aktiviteten var projektet Musiknet och Bodals skola. Man sände intervjuer och samhällsreportage, och livesändningarna varvades med färdiginspelat material.

Microsofts experter svarade på frågor

Under Netd@ys-veckan svarade experter från USA på frågor om bland annat Windows 95 och Internet Explorer 4.0. Microsoft anordnade även en tävling på temat att göra den bästa skoltidningen.

Java för nyfikna

Sun presenterade en introduktion och översikt av Java, där de beskrev hur Java kan användas inom utbildning, samt de fördelar man kan uppnå genom att basera sin IT-verksamhet på Java.

Aktie SM

Aktie SM är en tävling för klasslag på gymnasiet. NetTrade – Sparbanken Sveriges aktiehandel via Internet anordnade under Netd@ys-dagarna en tävling för klasslag där man skulle köpa och sälja aktier.

Ars Magna

Ars Magna – Den Stora Konsten: europeiska konstnärer från sex länder samlades inför Netd@ys kring några grundläggande begrepp som alla berörde konsten och seendet. Så här formulerade de själva mötet: "Vi använder oss av konstnärernas ögon och våra synvinklar representeras av Ljus, Tid, Rum, Färg, Rörelse och Form". Arrangör var föreningen Ikon.

Naturebase

Under Netd@ys fanns ett antal elever och lärare i främst Sverige och Estland närvarande på Naturebase server där de interaktivt arbetade med fenologi. Det anordnades även en tävling där det gällde att gissa namnet på en djurart som visades på bild. Priset utgjordes av en Naturebase-CD om fåglar där 298 arter beskrivs i ljud, bild, kartor och text. Möjlighet fanns även att samtala med en expertpanel om natur och miljö. Arrangör var Ekologiska verkstaden på Broskolan.

Livechat med Ylva Johansson

Elever och lärare i hela Sverige deltog i en webbchat med skolminister Ylva Johansson på det svenska Skoldatanätet.

Guidad tur på Vasa

Vasamuseet inbjöd till ett besök på Vasa direkt via Internet. Genom att ladda ner en speciell mjukvara kunde man vandra runt i Vasa tillsammans med andra besökare och träffa olika experter som berättade om skeppets öde. Arrangörer var Vasamuseet och Skoldatanätet.

Det virtuella musikmuseet

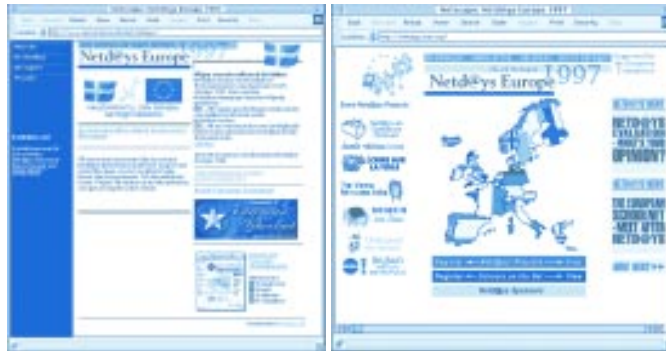
Under Netd@ys var det stor premiär för det virtuella musikmuseet där man kunde vandra mellan rummen i Musiknets spännande museum och läsa, titta och lyssna på instrumenten. Representanter för museet och den 3D-konstnär som skapat museivärlden fanns på plats för att svara på frågor. Arrangörer var Musiknet/Musikmuseet i Stockholm.

Chat med Alf Svensson

Lärare, elever och andra intresserade av den svenska skolan hälsades under Netd@ys välkomna till en webb-chat med Kristdemokraternas Alf Svensson. Arrangörer var Kristdemokraterna och Torget.

Totalförsvaret på Internet

En expertpanel bestående av Civilpliktsrådet, Vänpliktsrådet och Försvarsmakten besvarade frågor om försvaret från gymnasieelever. Arrangör var totalförsvaret. 🇸🇵

Länkskafferiet tipsar!

Länkskafferiet är en databas med länkar till informationskällor på Internet. Länkarna är kvalitetsbedömda och utvalda för att passa svenska elevers skolarbete, främst på mellan- och högstadierna. Här nedan presenterar fyra av Länkskafferiets redaktörer två länktips var. Länkskafferiet är en del av det svenska Skoldatanätet.

Pernilla Andersson är verksam vid Nationellt Resurscentrum för fysik på Lunds Universitet och på Vikenskolan i Höganäs Kommun. Hon är ämnesredaktör för matematik och naturvetenskap i Länkskafferiet. Pernilla rekommenderar:

The Particle Adventure

Detta är en intressant, interaktiv och trevlig resurs som visar på ett utmärkt sätt hur en webbresurs kan vara ett levande läromedel i skolan. Resursen behandlar modellen för materiens innersta samt hur den utvecklats. Detta är en mycket teoretisk del av den fysik som behandlas i skolan. Här med hjälp av videor, animationer, fakta, historik och klassrumsaktiviteter.

Linné Online

På denna sajt hittar man Fysikens kosmos som är en svensk motsvarighet till den amerikanska ovan. I och med att den är skriven på svenska är den mer lättillgänglig för de flesta av våra elever. Den har ett tilltalande tvärvetenskapligt perspektiv som ger uppslag till både tematisk och ämnesintegrerad undervisning.

Gunilla Fors på Läncentralen Länsbiblioteket Malmöhus län är ämnesredaktör för bok och bibliotek, engelska, biografi med genealogi, samt samhälls- och rättsvetenskap. Gunilla rekommenderar:

Riksdagen

Innehållsrik och bra utformad sida där man snabbt kan hitta aktuell information om riksdagen, ledamöterna, arbetsgången, debatterna, besluten m.m. Numera även tillgång till riksdagens arkiv via Rixlex, samt en hel del EU-information.

Database of the Nobel Laureates

Databas som innehåller alla nobelpristagare från 1901 och framåt. Utmärkta sökmöjligheter med flera val och kombinationsmöjligheter. Porträtt och biografiska uppgifter om pristagarna samt ibland ytterligare information och länkar.

Inger Gadh arbetar på Universitetssjukhusets bibliotek i Lund och är redaktör för Länkskafferiets ämne medicin. Inger rekommenderar:

Neuroscience for kids

Det här är ett roligt sätt att lära sig hur nervsystemet fungerar. Fakta varvas med lekar och experiment som kan utföras direkt på skärmen, och här finns tips för lärare. Sajten är senast uppdaterad 971109, och sidorna görs av fil.dr Eric Chudler med stöd från National Center of Research i USA. Texten är enbart på engelska.

Medicinsk faktabas

MARS

Socialstyrelsens faktabas MARS är en guldgruva att ösa ur för den som söker information om specifika sjukdomar. Här finns fem kapitel med underavdelningar; tumörer, ögonsjukdomar, matsmältningsorganens sjukdomar, muskuloskeletal sjukdomar samt sjukdomar i urin och

Länkar från denna sida

Länkskafferiet: www.lub.lu.se/skolverket The Particle Adventure: pdg.lbl.gov/cpep/adventure.html Linné Online: www.linnaeus.uu.se Riksdagen: www.riksdagen.se
Nobel: www.nobel.se/prize/database.html Neuroscience for kids: weber.u.washington.edu/~chudler/neurok.html Medicinsk faktabas MARS: www.sos.se/mars/patflik.htm

könsorgan. Enda invändningen är att sidorna kunde fått en trevligare färg än grå, men det är en petitesse!

Maud Hell arbetar på Vikingaskolans bibliotek i Lund och är ämnesredaktör för geografi, tidningar samt allmänt och blandat i Länkskafferiet. Maud rekommenderar:

Lonely Planet Online

Detta är en bra länk om man söker fakta om världens olika länder. Här finns reseinformation, klickbara kartor och bilder. Man kan också söka i ett alfabetiskt register över länder i textversionen.

Mediearkivet

Detta är en mycket användbar hjälp för skolan när det gäller att hitta aktuella fakta. Man söker artiklar i fulltext ur Göteborgsposten, Svenska Dagbladet, Aftonbladet, Nerikes Allehanda, Sveriges Radio Ekot och Tidningarnas Telegrambyrå. Lösenord får man genom att fylla i ett formulär. Tjänsten är gratis för skolor.

Om Länkskafferiet

Länkskafferiet är en databas med länkar till informationskällor som finns på Internet. Databasen innehåller cirka 1 300 kvalitetsbedömda informationskällor. De är utvalda för att kunna användas i den svenska skolan, med fokus på elever i åldrarna 10-15 år. Några informationskällor fungerar som uppslagsböcker, i andra pågår diskussioner och debatter. I Länkskafferiet hittar du även elektroniska böcker, tidskrifter och tidningar. Med Länkskafferiet hittar eleverna snabbt användbara länkar.

Du hittar fram till informationskällorna på två sätt. Antingen genom att bläddra bland ämnena på startsidan eller genom att söka på ord i databasen med enkel eller avancerad sökning.

Ämnesindelning

Informationskällorna är grupperade i olika ämnesområden på samma sätt som som böckerna på svenska folk- och skolbibliotek, med ett system som heter SAB (klassifikationssystem för svenska bibliotek). Varje informationskälla presenteras kortfattat.

Urval och bedömning

Informationskällorna har skiftande svårighetsgrad och är utvalda för att de just nu är de bästa man känner till inom sitt område. Åtta ämnesredaktörer arbetar med att leta fram nya användbara resurser och underhåller redan befintligt material i Länkskafferiet.

Kvalitetsgranskning

Informationskällorna granskas av en kvalitetssäkringsgrupp. Särskild tyngd läggs vid länkarnas pedagogiska värde. Informationskällorna skall ha ett enkelt och begripligt språk, vara välstrukturerade och uppbyggda med en tydlig och klar layout, innehålla tillförlitlig information, gärna ha möjlighet till interaktivitet samt uppdateras regelbundet. De som väljer ut och kvalitetsbedömer Internetlänkarna är lärare och bibliotekarier som alla har god erfarenhet av den svenska skolans arbetssätt och hur Internet kan användas i skolarbetet.

Uppdraget

Länkskafferiet görs på uppdrag av Skolverket inom ramen för det svenska Skoldatanätet. Utvecklingsarbetet görs av LUB NetLab som är en avdelning för nätverksbaserade informationstjänster inom Lunds universitetsbibliotek. Arbetet med Länkskafferiet startade i april 1995. Sedan dess har man byggt ut och förbättrat både databasen och sökmöjligheterna. Gertrud Berger och Ann-Sofie Zettergren arbetar med drift och utveckling. Mattias Borell utvecklar programvaran och står för tekniskt stöd.

KÄLLA: LÄNKSKAFFERIET

Länkar från denna sida

Lonely Planet Online: www.lonelyplanet.com.au/lp.htm

Mediearkivet: www.mediearkivet.se

Tävla och vinn

Skoldatanätets musmatta

AV MATS LUNDSTRÖM

Lyckas du lösa denna webbjakt så har du också lyckats förena nytta med nöje. Svaren till de innehållsfrågor som ställs nedan finns någonstans på Skoldatanätet. På varje webbsida som innehåller ett svar finns också en symbol i form av en liten illustration. Din uppgift är att besvara innehållsfrågan och berätta vad symbolen föreställer. Det betyder att du måste hitta exakt rätt dokument, men det betyder också att du kan ha tur och stöta på en symbol och på det sättet nå fram till svaret på innehållsfrågan.

God jaktlycka!

1. Vi söker namnet på ett projekt som pågick i slutet av 1980-talet på låg- och mellanstadiet i mellersta Småland.

Projektet, som nu är avslutat, stödde sig på en kommunikationsteknik som fanns innan Internet blev allena rådande.

1 a: Vad kallades projektet?

1 b: Vad föreställer symbolen?

2. I november hade två tjänster av katalogtyp premiär i Sverige, en aktivitet som uppmärksammades av Skoldatanätet. Dessa tjänster innehåller länkar systematiskt katalogiserade för att det ska gå så snabbt som möjligt att hitta fram till rätt information. Den ena av de två tjänsterna har ett i Internet-sammanhang välkänt namn. Den andra är mindre känd trots att den har sitt ursprung i ett grannland till Sverige.

2 a: Vad heter den mindre kända av de två katalogtjänsterna?

2 b: Vad föreställer symbolen?

3. I ett brev med nyheter om Skoldatanätet berättas om en rad fel i den svenska översättningen av en välkänd webbläsare. Felen har numererats från ett till tio. Gamla utgåvor av brevet med nyheter brukar publiceras i sin helhet under Skoldatanätet.

3 a: Hur lyder felaktighet nummer ett?

3 b: Vad föreställer symbolen?

4. I ett nummer från våren 1997 ger Skoldatanätets tidning ett antal råd för hur sökningar görs på Internet. Utgångspunkten för råden är ett engelskt ord (med två led) som används i alla exempel.

4 a: Vilket ord är det som används?

4 b: Vad föreställer symbolen?

5. Frihet under ansvar är en viktig devis på Internet. Det gäller inte minst när det handlar om att samla in information i undervisningssammanhang. Därför har Skoldatanätet sammanställt omfattande texter om just detta som fungerar som ett referensmaterial. Texterna har skrivits av två externa skribenter.

5 a: Vad heter textförfattarna?

5 b: Vad föreställer symbolen?

Det finns två olika sätt att besvara frågorna. Antingen skickar du ett e-post till Skoldatanätet där du skriver in svaren på alla frågor. Ange även ditt namn och din ordinarie postadress för att vi ska kunna skicka över ett eventuellt pris.

Skicka svaren till:

klassrum.skolnet@skolverket.se

Du kan också fylla i formuläret på följande adress:

www.skolverket.se/skolnet/klassrum/klassrum4-97/tavling.html

De 25 först öppnade rätta svaren får varsin musmatta med Skoldatanätets symbol kompassen.

Tävlingstiden går ut den 30 januari.

Strindbergs "Pelikanen" som CD-ROM

"Bakom kulisserna" heter en CD-ROM som nyligen utkommit på Liber Multimedia. Här får vi följa en teateruppsättning från ax till limpa; träffa skådespelarna, ta del av regissörens tankar, följa ljussättningen och mycket mer.

Den pjäs som produktionen utgår från är August Strindbergs "Pelikanen", ett kammerspel som författaren skrev under sin expressionistiska period (kort efter "Ett drömspel"). I den här produktionen får vi möta ensemble, regissör och kringpersonal från Uppsala Stadsteater och följa dessa i arbetet med uppsättningen. Här hittar den allmänt teaterintresserade mycket material, men även den av Strindberg synnerligen intresserade hittar en hel del "Strindbergiana" att ta del av. Idén är naturligtvis lovvärd och har man ingen eller liten erfarenhet av teaterarbete så kan den här produktionen ge nya kunskaper. Men nog borde man kunna ha gjort det här en aning roligare; en smula mer multimedialt: då vi ska ta del av olika yrkesgruppers arbete får vi lyssna till en uppläsare om vad respektive persons arbetsuppgifter går ut på. Inte mycket mer än en diavidsvisning alltså. Visst, här finns videonuttag och en 3D-teater – en VR-miljö – och ett stort antal bilder, men det kan inte hjälpas att slutresultatet ändå lämnar en lite besviken. Det borde ha varit möjligt att utnyttja mediet mer än vad man gjort här. Men på det hela taget så kan skivan ändå rekommenderas; i sin genre är den, i varje fall än så länge, unik. (Fungerar på både Mac och PC.)

Julklappstips

IT och renässansmänniskans återkomst

I sin bok **"IT och renässansmänniskans återkomst"** tecknar **Christer Sturmark** informationssamhällets historia och diskuterar vad vi idag bör göra, inte minst inom utbildningsväsendet, för att tillgodogöra oss den medierevolution som just nu pågår.

Bokens första hälft ägnas informationsteknikens idéhistoriska bakgrund. På ett överskådligt och lättillgängligt sätt följer vi tankarna hos filosoferna Aristoteles, Descartes och Leibniz via 1900-talets matematiker David Hilbert, Alan Turing och Kurt Gödel, fram till Timothy Leary och Steve Jobs. Sturmark understryker kulturens betydelse i informationssamhället. Det humanistiska kunnandet är lika viktigt som det tekniska, och här ligger Sturmarks huvudtes som presenteras redan i rubriken; renässansmänniskan kommer tillbaka. Vi måste åter vidga våra perspektiv och bredda vårt vetande, det räcker inte att specialisera sig i ett ämne. Dr Alan Kay ges som det främsta exemplet på en renässansmänniska. Han har sin bakgrund i så skilda fält som musik, biologi, teater och det amerikanska flygvapnet. Vid mitten av 70-talet uppfann och utvecklade Kay det grafiska gränssnittet, och hans forskning ligger till grund för bland annat Windows 95.

En annan renässansmänniska med stor betydelse för datavetenskapen och informationssamhället var Ada Lovelace, dotter till poeten Lord Byron. Vid mitten av 1800-talet lade hon fundamentet till världens första programspråk till världens första dator, och ett av de största programspråken av idag är uppkallat efter henne, ADA.

I bokens andra hälft betonas just vikten av kvinnligt tänkande inom den så ofta manliga IT-världen. Sturmark förutspår en renässans för kvinnligt ledarskap i informationssamhället, och påvisar skillnaderna mellan industriföretag och kunskapsföretag. De senare är på väg att ta över efter de förra i samhället, och vi befinner oss just nu i en brytningstid lika omvälvande som den så kallade "industriella revolutionen" för 200 år sedan. Sturmark belyser informationsteknikens olika användningsområden, såsom nya affärsidéer, e-postens betydelse för autistiska elever, och nyttotillämpningar av virtuella verkligheter vid till exempel simulerade operationer. Viktigast av allt är naturligtvis att alla i samhället får chansen att lära sig den nya tekniken och bokens kanske viktigaste kapitel är "Skolan och informationssamhället" följt av frågan "Har Sverige någon framtidspolitik?" och en förhoppning om en ny fokbildningsreform. Precis som Sturmark avslutningsvis skriver så skulle en hel bok kunna ägnas varje kapitel, men detta är en utmärkt första introduktion samt underlag för många diskussioner.

UG

Var går gränsen mellan dig och din dator?

De flesta av oss datoranvändare har ett väldigt personligt förhållningsätt till våra datorer. Man har själv valt skrivbordsmönster och typsnitt, man har ställt in fönsterstorlekar och arrangerat mapparnas position efter egen smak. Det skulle antagligen vara väldigt svårt för någon annan än du själv att hitta saker på din dator eftersom bara du känner till exakt hur mapparna är strukturerade och vad dokumenten är döpta till. Datorn är din privata arbetsyta och hjälpreda.

Vissa kallar till och med sin dator vid namn. Många män döper sina hårddiskar till "mamma", och det är kanske inte någon slump. Datorn tar hand om oss och hjälper oss (för det mesta) utan att ställa varken krav eller frågor. Vår upplevelse av datorn är på gränsen till mänsklig, utan att man reflekterar över det, för vi relaterar till den som en hjälpsam assistent eller kollega.

Boken "Eros vs Technos" handlar om just detta: vårt sätt att uppfatta datorn och om hur den kan upplevas som en förlängning av oss själva. Allecquère Rosanne Stone, som skrivit boken, har kallats "The Goddess of Cyberspace" och är professor i videokonst vid Interactive Multimedia Laboratory på University of Austin. Boken är unik i sitt slag och banbrytande i sina analyser av hur vi människor upplever datorn ur kognitivt psykologisk synvinkel. Stone frågar sig nämligen var gränsen

mellan användaren och

datorn egentligen kan dras. Ser vi på datorn som på en kroppsdel? Den känns för många lika naturlig som högerhanden och har ju större funktionalitet än exempelvis lilltån.

Vidare spekulerar hon i hur den anonyma aspekten av Internet påverkar oss. När vi skickar ett e-post eller är med i en nyhetsgrupp kan vi låtsas vara någon annan än den vi är, eller släppa fram sidor vi annars håller tillbaka. Stone ser både en fara och en möjlighet i detta, men precis som i resten av boken ger hon inga direkta svar, utan blandar istället tankeväckande aforismer med anekdoter ur sitt privata liv, och behandlar på olika sätt ämnet som titeln hänvisar till: människans relation till tekniken. Boken är mycket personlig till sitt format och svår att stämpla som fack- eller skönlitterär. Ibland känns den lika gränslös och odefinierbar som det nya föränderliga media den handlar om.

SE

Christer Sturmark
"IT och renässansmänniskans återkomst", Norstedts förlag, ca 280:-

Allecquère Rosanne Stone
"Eros vs. Technos", Norstedts förlag, ca 280:-

Galleriet

AV CHRISTINA SZEKELY
OCH MATS LUNDSTRÖM

BRITANNICA online

Det här är inte en gratisjänst, utan ett abonnemang måste tecknas. Detta ger tillgång till det kanske största och bästa digitala uppslagsverket på Nätet. Ett par delar ligger dock ute för fri användning, bland andra avsnitten om Nobelpriset och om Shakespeare, som är mycket omfattande och väljorda.

Britannica online har också en egen Internetguide:
www.ebig.com/index.html

www.eb.com

RITA - GISSA - SPRING

En av de roligaste lekarna i skolan tycker många är "Rita - gissa - spring", leken där man delar in klassen i två lag som tävlar om att snabbast kunna gissa vad lagkamraten ritat. Det fantastiska är att man kan leka leken på Internet med deltagare från när och fjärran. Vore kul om någon gjorde en svensk variant av leken. Det är ett stort handikapp att inte behärska engelska språket helt.

showcase.digiplanet.com/guessasketch.html

SVT - SVENSKA LJUS

Utbildningsradions serie om svenska uppfinnare finns också att tillgå via WWW. Förutom en del information om programserien finns även ett antal nyttiga länkar till uppfinnarresurser.

www.svt.se/sth/svenskaljus

HUR DRICKER DU?

Alkohol är ett folkhälsoproblem och på dessa sidor får man en genomgång av vad det kan innebära. Här finns också en mätare som visar om du är i farozonen samt mängder av information om hur man upprätthåller en vettig relation till alkohol. Tjänsten sköts av Folkhälsoinstitutet.

www.hur-dricker-du.org

KORSORD

Det går alldeles utmärkt att lösa korsord på Internet. Den här tjänsten är dessutom ganska smart utformad. Korsorden är kanske inte så svåra, utmaningarna ligger snarare i att de är på engelska.

www.dareware.com/cross.htm

SKOLGÅRDEN

Läroboksförlagen börjar synas på Nätet! Liber har sedan en tid haft några bra webb-baserade resurser för skolan, till exempel deras skolanpassade nyhetstidningar på flera språk som finns att prenumerera på via nätet. Men nu gör man en ännu större satsning och har skapat "Skolgården" som innehåller ett stort antal mer eller mindre lärorika övningar.

www.skolgarden.liber.se

DET VIRTUELLA KÖKET

I Det virtuella köket finner du mängder av spännande och nyttig information om mat och matlagning. Det virtuella köket produceras av Djupfrysingsbyrån, den svenska branschorganisation för företag som tillverkar, lagrar, transporterar och säljer djupfrysade livsmedel.

www.djupfrysingsbyran.se/dvk

TAPETSERADIN DATOR

Känner du till William Morris som är en av de viktigaste engelska formgivarna och inspiratörerna från 1800-talet? Om inte finns här en smart utformad frågetävling om Morris liv. Morris är särskilt känd för sina mönster och det finns möjlighet att ladda hem dem via William Morris Gallery hemsidor. Behöver vi tillägga att mönstren är vackra.

www.lbwf.gov.uk/wmg/home.htm

HUR STOR ÄR EN KUNGSKOBRA?

King Cobra är en intressant informationsresurs från naturtidskriften National Geographic. Här avbildas en Kungskobra i sin fulla längd och varje detalj av ormen kan studeras var för sig. King Cobra har belönats för pedagogiska gränssnitt och är ett spännande exempel på hur Internet kan utnyttjas.

www.nationalgeographic.com/features/97/kingcobra

FRÅGA DOKTORN!

På tjänsten Fråga Doktorn kan man få svar på frågor som gäller hälsa, sjukdomar, mediciner, medicinska termer med mera. Det är alltid en legitimerad läkare som svarar. Här finns också beskrivningar över de vanligaste sjukdomarna.

www.doktorn.com

PERSONLIG KALENDER

Tänk att det finns personliga kalendrar på Internet. Utan kostnad får du tillgång till en tjänst som hjälper dig att hålla reda på viktiga datum. Det går till så att man skriver in sina noteringar i en webbaserad kalender och sedan får man påminnelserna skickade till sig via e-post, när till exempel en bemarkelsedag närmar sig.

calendar.stwing.upenn.edu

SAGOHÖRNAN

Nu behöver mamma och pappa inte läsa högt längre. Favoritsagan finns att lyssna till på Nätet. Det innebär också att man får en oerhört pedagogisk resurs för barnens läsinläring. Det är BonnierCarlsen förlag som tillsammans med BonnierOnline står för Sagohörnan. En trevlig del är avdelningen "Inskickade sagor" som består av sagor som barn skrivit själva.

www.sagor.com

Plugga in!

AV CARL M SUNDEVALL

Vad gör man när man får upp felmeddelanden om att man inte har rätt program – trots att man har absolut senaste versionen av Netscape, eller när man helt enkelt känner att man begränsas av de regler som webbens gränssnitt innebär? Plug-in är svaret, men vad är det och vad kan man egentligen använda det till? Carl M Sundevall reder ut begreppen.

World Wide Web är något fantastiskt och världens största databas, men trots de blinkande bilderna och de klickbara ikonerna är själva webbsidornas struktur väldigt enkel. HTML, det programmeringsspråk som används för att skapa hemsidor, är i sig väldigt, väldigt enkelt. Med några få kommandon kan man skapa en acceptabel hemsida, och med några till kan man färglägga texter eller skapa komplicerade tabeller. Men där någonstans tar det slut och man får börja leta efter nya lösningar.

Tills Java äntrade webben med stormsteg för drygt ett år sedan fanns det bara ett alternativ, och när det gäller att ändra på de regler som är uppsatta för webbens informationsflöde är detta alternativ det enda.

Med plug-in (svensk rekommendation: insticks-program) är möjligheterna med webben i princip obegränsade. Man kan skapa alternativa gränssnitt, komplicerade animeringar, 3D-filmer, läsa dokument skapade i DeskTopPublishing-program och mycket annat. För att förklara det så enkelt som möjligt kan man säga att plug-in är som vanliga program på din hårddisk, men att de visas i webbläsarens fönster.

Många plug-in är skapade för att via webbläsare kunna visa filer skapade av ljud, animeringar eller andra multimedia applikationer. Ett exempel på detta är *Shockwave* från Macromedia som är en plug-in som visar filer skapade i deras populära multimedia-program Director.

Med Shockwave kan man även använda multimedia skapat med nya Flash som är en begränsad variant av Director, dock mer anpassad till webben. Med *Adobe Acrobat* plug-in kan man se Acrobat-filer som är mer eller mindre standard vad gäller faktablad, artiklar (bl.a.

”Man kan lyssna till ett musikstycke samtidigt som man laddar hem det ”

Aftonbladet grundar sitt artikelarkiv på Acrobat) och andra dokument

lämpade för utskrift.

De plug-in som utvecklas snabbast just nu är de med vars hjälp man kan se och höra "streamade" film- och ljudfiler. Detta innebär att man kan lyssna till ett musikstycke samtidigt som man laddar hem det från nätet. På så sätt minskas inte nedladdningstiden, men däremot tiden från att man valt vad man vill höra till att man kan börja lyssna. På ljudfronten är det enda alternativet Real Networks Inc. *RealAudio* medan man på video- och film fronten har ett flertal olika alternativ. Först ut var *Vivo* och *RealVideo* och på senare tid har även Apples *Quicktime* bjudit stark konkurrens.

Apple erbjuder även Quicktime VR som plug-in, ett program som visar zoombara 360° bilder som man kan rotera i. Bl.a. erbjöds flera Quicktime VR-filmer från Pathfinder när den landade på Mars tidigare i år.

Mest intressant är dock Virtual Reality plug-in. Dessa kommer snart inte att behövas längre då VRML, programmeringsspråket som dessa plug-in grundas på, säkerligen kommer vara inbyggt i våra vanligaste webbläsare inom några få år. Under tiden kan ni dock installera *Cosmo Player*, den vanligaste VRML-spelaren, i väntan på att se vad framtiden bär i sitt sköte.

CMS

”Med plug-in är möjligheterna med webben i princip obegränsade”

Länkar från denna sida

Realaudio och Realvideo: www.realaudio.com
Shockwave: www.macromedia.com

Vivo: www.vivo.com
Adobe: www.adobe.com

Quicktime: quicktime.apple.com

Cosmo Player: cosmo.sgi.com

Teknik

Galleriet

AV MATS LUNDSTRÖM
RICHARD FLINCK

Figlet Server

Figlet är bilder som är uppbyggda av endast tangentbordstecken och är den enklaste formen av illustrationer som finns på Internet. De kan användas för att pryda ett e-post eller e-postlistor, exempelvis Skoldatanätets nyhetsbrev Pekaren:

www.skolverket.se/skolnet/pekaren/

www.schnoggo.com/figlet.html

Vill du ge din hemsida något extra ska du titta in i detta arkiv av typsnitt som är gratis att använda. Här finns nästan 200 fria typsnitt. Använd dock denna resurs sparsamt eftersom det oftast blir fullt med för många typsnitt på en hemsida.

www.algonet.se/~guld1/fonter.htm

ILLUSTRATIONER FÖR WEBB

Ibland behövs specifika illustrationer för att pryda exempelvis ett skolarbete. På denna hemsida hittar man jordglober i alla storlekar, modeller och från olika vyer. Överhuvudtaget innehåller denna tjänst mängder av användbara illustrationer. Kort sagt finns det en hel del att upptäcka.

www.graphicmaps.com/webimage/world/worlds.html

SCRIPT LANGUAGE

Script Language

Script Language

Script Language

VECKANS JAVASKRIPT

Javaskript är enklare att använda än du tror. Detta är ett välfyllt arkiv av skript som är funktionella och användbara. Det är också möjligt att testa skripten för att upptäcka felaktigheter. Vet du inget om Javaskript kan denna tjänst vara en bra startstation.

webreference.com/javascript/tip_week_past.html

REGLER FÖR DATOR ANVÄNDNING

Det här är en webbplats som vill ge tips till dig som skall göra upp en regelsamling till t.ex en skola. Man har försökt att hitta regler som inte tar bort det spännande och roliga med datorer, men som ändå skyddar mot det värsta som kan hända. Se inte denna skrift som fullständig, utan du måste själv anpassa reglerna efter just din skolas förutsättningar.

www.lh.umu.se/~mackan/regler.html

BACKSTAGE INTERNET STUDIO

Ett verktyg som är både effektivt och lätt att använda! Backstage Internet Studio 2 stöder formulär och integration av databaser och är mycket mer än bara ännu en grafisk HTML-editor. Äntligen kan vi som inte är ingenjörer skapa smarta och dynamiska webbsidor. Bäst av allt; du kan ladda ned en gratisversion som fungerar i 60 dagar!

www.harte-hanks.com/macromedia/bis.cgi

Prenumerera under hela 1998!

För endast 120 kronor kan du prenumerera under hela 1998. Om du redan är prenumerant, var vänlig ange ditt kundnummer när du anmäler fortsatt prenumeration.

Enstaka exemplar kan beställas från Liber Distribution på adressen till höger.

Prenumerera kan du göra på flera sätt: via Internet på adress www.skolverket.se/skolnet/klassrum där du hittar ett formulär, eller skicka ett e-post, ett vanligt brev eller faxes.

E-POST agneta.rapp@liber.se

Liber Distribution
DMD
162 89 Stockholm

FAX 08-690 95 49

Skriv till oss!

Ge oss tips! Tala om vad du tycker om tidningen!

E-POST
klassrum.skolnet@skolverket.se
interakt.skolnet@skolverket.se

ADRESS
Skolverket
Klassrum Direkt
106 20 Stockholm

Besök oss på Nätet

På vår Internet-adress finns möjlighet att skriva ut hela tidningen. URL:

www.skolverket.se/skolnet/klassrum4-97

Dessutom kan du söka i tidigare nummer av Klassrum Direkt på

URL:

www.skolverket.se/skolnet/klassrum

Ring och beställ fler exemplar

Liber Distribution
Beställningsnr: 97:334
Publikationstjänst
162 89 Stockholm
TEL 08-690 95 76
FAX 08-690 95 50
E-POST skolverket.lidi@liber.se

Du kan även beställa:

Klassrum Direkt Nr 1 1996, Beställningsnr: 96:216
Klassrum Direkt Nr 2 1996, Beställningsnr: 96:239
Klassrum Direkt Nr 3 1996, Beställningsnr: 96:263
Klassrum Direkt Nr 1 1997, Beställningsnr: 97:288
Klassrum Direkt Nr 2 1997, Beställningsnr: 97:302
Klassrum Direkt Nr 3 1997, Beställningsnr: 97:315
Klassrum Direkt Netdays 1997, Beställningsnr: 97:323

Skolverket

106 20 Stockholm